

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Державне управління: удосконалення та розвиток № 4, 2017

УДК 35:002.8

*H. A. Гнидюк,
кандидат наук з державного управління*

**РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА ЗАСАДАХ ПРОФЕСІЙНОГО
НАВЧАННЯ В НАПРЯМКУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

*N. Gnydiuk,
Ph.D. in Public Administration*

**PUBLIC SERVICE DEVELOPMENT ON PROFESSIONAL TRAINING PRINCIPLES IN THE
DIRECTION OF EUROINTEGRATION**

*H. A. Гнидюк,
кандидат наук по государственному управлению*

**РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ НА ПРИНЦИПАХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО
ОБУЧЕНИЯ В НАПРАВЛЕНИИ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ**

В статті розглянуті питання розвитку державної служби на засадах професійного навчання в напрямку євроінтеграції. Визначено, що Українська система підвищення кваліфікації з питань євроінтеграції формалізована і складна. Зміст, механізми навчання та адміністративні процедури базуються на відповідному законодавстві. Не існує ефективної системи аналізу та визначення потреб підготовки і перепідготовки державних службовців у сфері євроінтеграції. Водночас, державні службовці не мають мотивації для поглиблення знань та вдосконалення навиків через підвищення кваліфікації.

The article discusses the public service development on the professional training basis in the direction of European integration. It is determined that the Ukrainian system of professional development on the issues of European integration is formal and complex. The content, training mechanisms and administrative procedures are based on relevant legislation. There is no effective system for analyzing and determining the training and retraining needs of public

servants in the field of European integration. At the same time, public servants do not have the motivation to deepen their knowledge and improve their skills through professional development.

В статье рассмотрены вопросы развития государственной службы на основе профессионального обучения в направлении евроинтеграции. Определено, что украинская система повышения квалификации по вопросам евроинтеграции формализованная и сложная. Содержание, механизмы обучения и административные процедуры базируются на соответствующем законодательстве. Не существует эффективной системы анализа и определения потребностей подготовки и переподготовки государственных служащих в сфере евроинтеграции. В то же время, государственные службы не имеют мотивации для углубления знаний и совершенствования навыков через повышение квалификации.

Ключові слова: державна служба, професійне навчання, підвищення кваліфікації, євроінтеграція, пріоритети навчання.

Key words: public service, vocational training, advanced training, eurointegration, training priorities.

Ключевые слова: государственная служба, профессиональное обучение, повышение квалификации, евроинтеграция, приоритеты обучения.

Постановка проблеми. Сьогодні немає чітко визначеної стратегії підготовки та загальної оцінки потреб у підготовці з питань європейської інтеграції на рівні керівництва.

На даний час, не встановлено оперативного механізму на рівні керівництва держави щодо визначення спільних пріоритетів навчання з питань європейської інтеграції та механізмів взаємодії між основними координуючими органами з європейської інтеграції – МЕ, МЮ, та МЗС та БЕІ, що відіграють важливу роль у навчанні з питань європейської інтеграції – МОН, НАДС та Національною академією державного управління при Президентові України (НАДУ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед джерел інформації в обраному напрямі дослідження використані роботи [1-4].

Метою статті є огляд питань розвитку державної служби на засадах професійного навчання в напрямку євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу. Систематичне та постійне навчання – одна із передумов розвитку державної служби, що базується на сучасних принципах управління та професійних навичках.

Щоб мати функціональну систему навчання державних службовців з питань ЄС, керівництво держави повинно досягти таких цілей:

- розглянути операційні, середньострокові та довгострокові цілі для вдосконалення підготовки фахівців у сфері ЄС;
- визначити пріоритети навчання та навчальні програми різних типів та рівнів керівництва, які б гарантували відповідне та своєчасне навчання з питань ЄС із розвитком процесу європейської інтеграції держав (включаючи формування кваліфікованих викладацьких кadrів через програму навчання викладачів);
- визначити основні принципи організації та координації навчання з питань ЄС;
- визначити основні принципи викладання та фінансування навчання з питань ЄС;
- напрацювати відповідні методи для навчання з питань ЄС.

Координаційна установа з питань навчання державних службовців щодо питань ЄС повинна визначити пріоритети навчання державних службовців, ввести в дію та забезпечити контроль навчання державних службовців, а також бути джерелом розповсюдження інформації про ЄС та відповідних

Звіти та плани про впровадження програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців готовуються щорічно, однак, на втілення її не виділяється жодних коштів із державного бюджету.

Ще у 2004 році Указом Президента України № 278 «Концепція адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу» визначено існуючі проблеми сучасної системи державної служби, які повинні бути вирішенні через її адаптацію, серед іншого, до стандартів ЄС. Зокрема, це стосується:

- вдосконалення ефективності системи менеджменту державної служби;
- функціонування державної служби в державних органах відповідно до спеціального законодавства;
- функції державних службовців у формулюванні та втіленні державної політики;
- введення уніфікованої системи оцінки та заохочень в роботі державних службовців;
- вдосконалення системи оплати державних службовців;
- порядок забезпечення державної служби та нормативні положення професійної етики державних службовців;
- система відбору, призначення, кар'єрного розвитку, ротації та професійного підвищення кваліфікації державних службовців [4].

Державне управління в Україні має багато професіоналів з певних питань європейської інтеграції, які є мотивованими брати на себе завдання, що стосуються європейської інтеграції, однак вони часто перевантажені роботою. Разом з тим, існує брак кваліфікованих професіоналів у сфері європейської інтеграції. Це включає як знання інституцій ЄС, питань та процедур, так і навиків менеджменту, необхідних для ефективного застосування цих знань. Високоякісне підвищення кваліфікації є надзвичайно важливим.

Одним із можливих ризиків у майбутньому є кадровий потенціал, який би ефективно та на постійній основі працював із питаннями європейської інтеграції, а також його ефективне використання, коли порядок денний роботи з європейської інтеграції стане інтенсивнішим.

Існує обмежена можливість пристосування системи підвищення кваліфікації до безпосередніх потреб центральних координуючих установ із питань європейської інтеграції та інших секторальних міністерств. Деякі заклади використовують підвищення кваліфікації або навчальні відрядження (наприклад, Державний департамент з питань адаптації законодавства), хоча загалом заклади відчувають потребу в навчанні (наприклад, з питань оцінки наслідків, керування проектами, уніфікації законодавства) для виконання завдань європейської інтеграції. Одним з проблемних питань, що його підняли секторальні міністерства, є обмежена наявність навчальних відряджень в рамках технічної допомоги ЄС.

Формальний підхід до підвищення кваліфікації, а також низька спроможність пристосування до середовища, що швидко змінюється, поки переважають над інтересом поглиблювати знання, вдосконалювати навики та змінювати ставлення індивідів.

Зараз не існує систематичного положення (яке стосується євроінтеграції чи іншого) стосовно підвищення кваліфікації. 50% державних службовців не проходять жодного підвищення кваліфікації, а згідно законодавства вимагається проходження навчання не рідше одного разу на три роки. [2].

Процедура отримання ліцензії навчальних закладів (за що несе відповідальність Міністерство освіти і науки України) та затвердження курсів навчання (за що відповідає Національне агентство України з питань державної служби) є складними для обґрунтування, особливо стосовно короткотермінових (1-3 денних) курсів.

НАДУ та її регіональні інститути, а також регіональні центри підготовки та підвищення кваліфікації, підзвітні обласним державним адміністраціям, та заклади окремих секторальних міністерств, фактично, володіють монополією на надання навчальних послуг, в тому числі і в сфері євроінтеграції.

Зосереджені вони на навчальних програмах академічного та теоретичного характеру, а також радше на поглибленні знань, ніж на вдосконаленні навиків.

Навчальні програми, наявні сьогодні, в основному, є результатом проектів міжнародної технічної допомоги. Деякі навчальні програми, розроблені західними викладачами, майже не були взяті за основу після завершення реалізації проектів міжнародної технічної допомоги через брак досвіду українських викладачів.

Службовці, задіяні в наданні та адмініструванні підготовки та підвищенні кваліфікації, в основному, (і це є зрозумілим) зацікавлені лише в дотриманні положень самого процесу. Вони не отримують ніякого заохочення, щоб справді бути зацікавленими у наданні навчання, яке б відповідало потребам учасників.

Не існує ефективної системи аналізу та визначення потреб підготовки і перепідготовки державних службовців у сфері євроінтеграції. Відділи міністерств та відомств, що відповідають за управління людськими ресурсами, не мають достатньо знань для забезпечення того, щоб їхній персонал поглиблював знання та вдосконалював навики, необхідні для покращення ефективності виконання роботи на місцях.

І самі державні службовці мають мало мотивації для поглиблення знань та вдосконалення навиків через підвищення кваліфікації. Це є результатом браку чітких і конкретних вимог щодо набуття та вдосконалення належних знань щодо євроінтеграції та існуючої системи відбору та призначення, кар'єрного росту та підвищення кваліфікації.

Поточні фінансові (як з державного бюджету, так і з інших джерел) та людські ресурси, що виділяються на підготовку і перепідготовку державних службовців у сфері євроінтеграції є неналежними. Немає систематичного моніторингу чи оцінки якості навчання, що проводиться, а також того, наскільки вона відповідає потребам учасників на робочому місці.

Запровадження 2-тижневої програми професійної підготовки для новопризначених державних службовців є добрим нововведенням, як і 2-денні семінари з питань державної політики та нового законодавства. Без тиску зі сторони споживачів, ні навчальні заклади, ні постачальники послуг приватного сектору не отримують жодного заохочення, щоб розробляти

спеціалізовані навчальні курси, які б відповідали конкретним потребам персоналу, який задіяний у сфері євроінтеграції.

Розвиток державної служби, яка була б ефективною і професійною, та могла б працювати у відкритому, демократичному середовищі, неможливо досягнути лише через поглиблення професійних знань державних службовців. Вони повинні розуміти стандарти безсторонності, об'єктивності, чесності та недоторканості, що від них очікуються. І вони повинні вміти ефективно використовувати свої знання в сфері євроінтеграції.

Це передбачає розвиток широкого спектру навиків менеджменту та ефективності персоналу. А це, серед іншого: організованість (виділення пріоритетів та планування часу), усне спілкування, письмове спілкування (написання звітів, протоколів зборів та інших документів), навики проведення зустрічей (організація, підготовка, головування, участь), міжособистісні навики, навики переконання та ведення переговорів, делегування обов'язків та мотивування. Крім цих навиків з менеджменту, державні службовці, задіяні в роботі з євроінтеграцією, також, ймовірно, потребуватимуть додаткових навиків, як от стратегічне планування, розробка політики та оцінка наслідків.

Висновки. Українська система підвищення кваліфікації з питань євроінтеграції формалізована і складна. Зміст, механізми навчання та адміністративні процедури базуються на відповідному законодавстві. Це стосується інституційних та фінансових розпоряджень, акредитації навчальних закладів, інших дотичних питань.

Не існує ефективної системи аналізу та визначення потреб підготовки і перепідготовки державних службовців у сфері євроінтеграції.

Навчальні програми, як правило, є проектами міжнародної технічної допомоги. Деякі навчальні програми, розроблені західними викладачами, майже не були взяті за основу після завершення реалізації проектів міжнародної технічної допомоги через брак досвіду українських викладачів.

Водночас, державні службовці не мають мотивації для поглиблення знань та вдосконалення навиків через підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел.

1. Гнидюк Н. Гончак Я., Новак-Фар А. Механізми координації європейської політики: практика країн-членів та країн-кандидатів. / Н.Гнидюк, А. Новак-Фар, Я. Гончак, І. Родюк. –К.:Вид-во “Міленіум”, 2003. - 384 с.
2. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і іхніми державами-членами, з іншої сторони – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Указ Президента «Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу» від 5 березня 2004 р. № 278/2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/278/2004>

References.

1. Gniduk, N. Gonchiz, Y. and Novak-Far A. (2003), *Ekhanizmy koordynatsiyi yevropeys'koyi polityky: praktyka krayin-chleniv ta krayin-kandydativ* [Mechanisms of Coordination of European Policy: Practice of Member States and Candidate Countries], Millennium View, Kyiv, Ukraine.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), "On Public Service", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (Accessed Accessed 19 Jan 2017).
3. Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, (2014) available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Accessed Accessed 19 Jan 2017).
4. Presidential Decree (2004), "On the Concept of adaptation of public service in Ukraine to EU standards" available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/278/2004> (Accessed 19 Jan 2017).

Стаття надійшла до редакції 19.04.2017 р.

Вгору